

Ο Αλέξανδρος Δελμούζος αποτελεί ηγετική φυσιογνωμία του εκπαιδευτικού δημοτικισμού, εξέχον μέλος της δημοτικιστικής «τριαδρίας», μαζί με τους Δημήτρη Γληνό και Μανώλη Τριανταφυλλίδη.

Το ζήτημα της δημοτικής γλώσσας και της θεσμικής της κατοχύρωσης στο ελληνικό σχολείο συνδέθηκε εκ των πραγμάτων αναπόσπαστα με όλα τα μείζονα ιστορικά διακυβεύματα: το περιεχόμενο της ελληνικής εθνικής ταυτότητας, το ζήτημα του εκσυγχρονισμού, την τεχνολογική/επιστημονική ανάπτυξη, την κοινωνικοπολιτική ανασυγκρότηση, τον ιδεολογικό προσανατολισμό του ελληνικού έθνους-κράτους, ιδίως μετά από την κατάρρευση της «Μεγάλης Ιδέας», την αναμέτρηση με τις ιδέες της Αριστεράς.

Μέσα από ποιο ιδεολογικό και κοσμοθεωρητικό πρίσμα προσέγγισε ο Αλέξανδρος Δελμούζος αυτά τα ζητήματα; Πώς επιχείρησε να ορίσει την έννοια του έθνους; Με ποιο τρόπο οικειοποιήθηκε το αίτημα του εκσυγχρονισμού; Πόσο βάρυνε στη σκέψη του η γερμανικής προέλευσης διάκριση μεταξύ Kultur και Zivilisation; Η ιδεολογική του σκλήρυνση κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου και με αφορμή τις εσωτερικές συγκρούσεις και τη διάσπαση του Εκπαιδευτικού Ομίλου συνιστούσε συντηρητική αναδίπλωση ή συνέχεια σταθερών ιδεολογικών ροών και τάσεων; Ποιο όριο έθετε στις «ξένες» επιρροές επί των γηγενών αντιλήψεων και πού εντόπιζε την ελληνική «αυθεντικότητα»; Ποιο ήταν, εν τέλει, το «ιερό καταφύγιο» που αναζητούσε ως μόνη σταθερή πηγή νοήματος στον ρευστό και αβέβαιο κόσμο της νεωτερικότητας;

Η ανά χείρας μελέτη επιχειρεί να απαντήσει στα προαναφερθέντα ερωτήματα τοποθετώντας την περίπτωση του Αλέξανδρου Δελμούζου στα ευρύτερα ευρωπαϊκά και ελληνικά της συμφραζόμενα. Διαφοροποιούμενη σε ικανό βαθμό από την υπάρχουσα σχετική βιβλιογραφία, υπογραμμίζει τον βασικά συντηρητικό και εθνικιστικό προσανατολισμό του Δελμούζου. Στην ιδεολογική του ταυτότητα ο ριζοτομικός φιλελευθερισμός και πολύ περισσότερο ο σοσιαλισμός αποτέλεσαν μόνο παρεμπίπτοντα στοιχεία, «σημαίες ευκαιρίας» ή πηγές έμπνευσης. Ταυτόχρονα, η μελέτη αυτή χρησιμοποιεί την περίπτωση Δελμούζου ως πρίσμα για την προσέγγιση της σύγχρονης του ελληνικής διανόησης –Γληνός, Θεοτοκάς, Κανελλόπουλος μεταξύ άλλων– σε μια προσπάθεια να συνεισφέρει στην κατανόηση των παραγόντων που παρεμπόδισαν στην ελληνική περίπτωση τη σύζευξη τύπου και ουσίας στην ιδεολογία του πολιτικού φιλελευθερισμού διασφαλίζοντας, στον αντίποδα, μέσω της ελληνολατρίας την ηγεμονία του εθνικιστικού συντηρητισμού.

ΕΚΚΕΝΤΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ - ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ Νο6

Γιώργος Κόκκινος - Βασίλης Μπογιατζής

ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ “ΙΕΡΟ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ”

Ο Αλέξανδρος Δελμούζος
και η σύγχρονή του ελληνική διανόηση

ΕΚΚΕΝΤΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ - ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ Νο6

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΣΕΙΡΑ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

1. Προσεγγίζοντας το Ολοκαύτωμα στο ελληνικό σχολείο

Ένα εκπαιδευτικό ερευνητικό πρόγραμμα για μαθητές δημοτικού, γυμνασίου, λυκείου.
Μ. Βλαχού, Γ. Κόκκινος, Ε. Κουνέλη, Α. Κώστογλου, Σ. Παπαδόπουλος, Β. Σακκά

2. Η σύφιλη

Προνεωτερικές αφηγήσεις περί νοσηρής σεξουαλικότητας.
Ε. Καλογιάννη

3. Η ματαιωμένη ουτοπία

Γιάννης Γαβριηλίδης, Νίκος Καραγιάννης και άλλοι σύντροφοι
Γ. Κόκκινος, Γ. Λαμπάτος, Α. Αθανασοπούλου

4. Από το βουνό στον άμβωνα

Ο μετασχηματισμός μια ορεινής κοινότητας
Μ. Κοσβύρας Επιμέλεια: Γ. Λαμπάτος, Α. Αζέλης

5. Το τραύμα και οι πολιτικές της μνήμης

Ενδεικτικές όψεις των συμβολικών πολέμων για την ιστορία και τη μνήμη.
Β. Αγτζίδης, Γ. Κόκκινος, Έ. Λεμονίδου